De Sonderkommandos

Sonderkommando [het]: z.n. (Duits *Sonder*, speciaal en *Kommando*, commando). Eenheid van (meestal Joodse) gevangenen die door de nazi's verplicht werden deel te nemen aan het uitroeiingsproces, zonder daarom zelf de moorden uit te voeren.

Nu de misdaden die door de Wehrmacht werden begaan, beter erkend zijn mede dankzij de grote reizende tentoonstelling die hieraan werd gewijd van 1995 tot het begin van de jaren 2000, nu de omvang van de uitroeiing in het Oosten een nooit geziene zichtbaarheid heeft bereikt dankzij het onderzoek van de "Holocaust door kogels", nu vorig jaar 1 300 000 bezoekers naar Auschwitz zijn gegaan, blijven de historische- en herdenkingserkenning van de Sonderkommandos en de Arbeitsjuden (de dichtstbijzijnde getuigen van de "Holocaust door gas") moeilijker te verwezenlijken. Worden de vergassingen op de achtergrond geplaatst? Zijn de (verplichte) actoren van de meest geavanceerde massamoord van de moderne geschiedenis nog steeds *personae non gratae* van de geschiedenis en de gedachtenis?

De Sonderkommandos van Auschwitz waren de verplichte actoren en rechtstreekse getuigen van de vergassing van de Europese Joden, van de Roma en Sinti, van de als nutteloos bestempelde gedeporteerden en van talrijke Sovjetsoldaten. Zij waren in het centrum van het nazi uitroeiingsproces, dat zijn hoogste niveau van techniciteit had bereikt. Nochtans hebben hun verhalen, hun tijdens de uitroeiing geschreven getuigenissen of de nadien verhaalde getuigenissen van de overlevenden, ondanks de recente publicaties, geen echt erkende plaats in de herinnering van de genocide van de Joden. Ze werden gedurende lange tijd verbannen uit de Joodse herinnering en door de gedeporteerden zelf als duivels afgeschilderd. In navolging van Primo Levi, hebben bepaalde historici of filosofen hen geklasseerd in de grijze zone, die vaak op een negatieve manier geherinterpreteerd wordt. De aanwezigheid van de Arbeitsjuden in de andere uitroeiingscentra werd nog meer verwaarloosd.

Dit colloquium streeft een dubbel doel na. Ten eerste, een balans maken van de Sonderkommandos en de Arbeitsjuden op historisch- en herdenkingsvlak. Daarna, debatteren over de herinnering van de Sonderkommandos in de meest brede zin, over hun voorkomen in de getuigenissen van de overlevende gedeporteerden, in de literatuur, in theater en film.

De dwangarbeiders van de dood.
Sonderkommandos en Arbeitsjuden

23 - 24 - 25 mei 2013

Internationaal Colloquium

GEORGANISEERD DOOR PHILIPPE MESNARD
EN FRÉDÉRIC CRAHAY

Informatie en inschrijving

Frédéric Crahay
Coördinator

vzw Auschwitz in Gedachtenis –
Stichting Auschwitz

Huidevettersstraat, 65
1000 Brussel
Tel. : 02/5127998
Fax : 02/5125884
frederic.crahay@auschwitz.be

De dwangarbeiders van de dood
Sonderkommandos en Arbeitsjuden

23 - 24 - 25 mei 2013

In het International Press Center
en de Koninklijke Bibliotheek van België

Brussel

www.auschwitz.be

Met de steun van

Verantwoordelijke uitgever: Henri Goldberg - Huidevettersstraat, 65 te 1000 Brussel

vzw Auschwitz in Gedachtenis
Stichting Auschwitz

De dwangarbeiders van de dood. Sonderkommandos en Arbeitsjuden

23 - 24 - 25 mei 2013

Donderdag 23 mei, 2013 — *IPC - Résidence Palace*

09u20 **Openingstoespraak:** Mevrouw Milquet, federaal minister van Gelijke Kansen en minister van Binnenlandse zaken

09u30 **Inleiding tot het Colloquium:** Philippe Mesnard, vzw Auschwitz in Gedachtenis/Stichting Auschwitz, UBP Clermont-Ferrand/ CELIS EA 1002

HET PLAATSEN VAN DE CONTEXT

10u00 Voorzitterschap: Frédéric Crahay, Historicus, vzw Auschwitz in Gedachtenis/Stichting Auschwitz (België): **Omtrent de terminologie** *(NL)*

10u20 Paul Bernard-Nouraud, EHESS-CRAL (Frankrijk): **De marges van de kampen en de contouren van de voorbeeldige figuur van de "Muselman"** *(FR)*

10u50 Patrice Bensimon, Yad In-Unum (Frankrijk): **Yahad-In Unum en de Holocaust per kogel** *(FR)*

11u20 Bespreking

11u40 Koffiepauze

12u00 Christophe Busch, zakelijk directeur van de Kazerne Dossin/ Mechelen (België): **Demonische overgangen, hoe gewone mensen in staat zijn tot het plegen van buitengewoon kwaad** *(NL)*

12h30 Pavel Polian, Russische Academie van Wetenschappen (Rusland): **De Russische bronnen van de geschiedenis van de Sonderkommandos** *(ENG)*

13h00 Bespreking

13h20 Lunch

HISTORIOGRAFIE

14u30 Voorzitterschap: Herman Van Goethem, hoogleraar/Conservator Kazerne Dossin: **Memoriaal, Museum en Documentatiecentrum over Holocaust en Mensenrechten (België)**

14u40 Peter Klein, Hamburg Stichting voor bevordering van wetenschap en cultuur (Duitsland): **"Arbeitsjuden" vernietigingskamp in Kulmhof's 1941-1945** *(ENG)*

15u10 Sarah Berger, Fondazione Museo della Shoah (Italië): **De Joodse gevangenen die in de uitroeiingskampen van Belzec, Sobibor en Treblinka werkten** *(ENG)*

15u40 Bespreking

16u00 Koffiepauze

16u20 Jean-François Forges, Historicus (Frankrijk): **De werkplekken van het Sonderkommando in de geschiedenis van de uitroeiingscentra** *(FR)*

16u50 Piotr Setkiewicz, Staatsmuseum van Auschwitz-Birkenau (Polen): **Recente ontdekkingen aangaan de Bunkers I en II in Auschwitz-Birkenau** *(ENG)*

17u20 Bespreking

Vrijdag 24 mei, 2013 — *IPC - Résidence Palace*

HISTORIOGRAFIE (VERVOLG)

09u45 Voorzitterschap: János Frühling, Ere prof., Faculteit geneeskunde aan de Université Libre de Bruxelles (België)

10u00 János Frühling: **Miklós Nyiszli, die de prosector was van dr. J. Mengele** *(FR)*

10u10 Sonja Knopp, Freie Universität Berlin (Duitsland): **De Joodse "Sonderkommando" in Auschwitz-Birkenau. Het "innerlijke" perspectief van dagboeken en interviews** *(ENG)*

10u40 Igor Bartosik, Staatsmuseum van Auschwitz-Birkenau (Polen): **Ontsnappingen uit de Auschwitz Sonderkommando** *(ENG)*

11u10 Bespreking

11u30 Koffiepauze

11u50 Sila Cehreli, Universiteit van Marmara, Istanboel (Turkije): **Van geschiedenis naar geschiedschrijving, de Joodse weerstand te Chelmno, Belzec, Sobibor en Treblinka** *(FR)*

12u20 Carlo Saletti, Maison d'Izieu (Frankrijk-Italië): **Uitroeiing door gas en per kogel vergelijken. Een kritiek van de notie van industrialisatie** *(FR)*

12u50 Bespreking

13u00 Lunch

GETUIGENISSEN

14u00 Voorzitterschap: Philippe Mesnard

14u10 Batia Baum, Maison de la Culture Yiddish – Medem Bibliotheek (Frankrijk): **De Sonderkommandos vertalen** *(FR)*

14u40 Véronique Chevillon, Éducation Nationale (Frankrijk): **Wanneer zullen we "De Schreeuw" van David Olère horen?** *(FR)*

15u10 Frediano Sessi, Università degli Studi of Brescia, Mantova (Italië): **Getuige, om te vertellen, te herbouwen: teksten en woorden van de mannen van het Sonderkommando** *(FR)*

15u40 Bespreking

16u00 Koffiepauze

16u20 Marcello Pezzetti, Museo della Shoah Foundation (Italië): **De getuigenis van Shlomo Venezia** *(FR)*

16u50 Gideon Greif, Universiteit van Tel Aviv (Israël): **De bijdrage van het onderzoek over de Sonderkommandos bij begrip en de interpretatie van de "Endlösung" in Auschwitz-Birkenau / De religieuze wereld van de Sonderkommandogevangenen** *(ENG)*

17u30 Bespreking

Zaterdag 25 mei, 2013 — *Koninklijke Bibliotheek*

DE OVERDRACHT NAAR HET PUBLIEK

10u00 Voorzitterschap: Aurélia Kalisky, Zentrum für Literaturforschung (Berlin)

10u10 Philippe Mesnard: **Beelden van de Sonderkommandos** *(FR)*

10u40 Michaël Prazan, schrijver-regisseur (Frankrijk): **De Sonderkommandos in het kader van de massa-executies in de voormalige Sovjet-Unie** *(FR)*

11u10 Jean Cohen (Griekenland): **De opstand van de Sonderkommandos in Birkenau op 7 oktober 1944** *(FR)*

11u40 Samenvattende ronde tafel: Verschillende blikken op het gebeuren

Plaats

International Press Center – Résidence Palace – Polakzaal (23-24)
Wetstraat 155, 1040 Brussel
(Metro: Schuman)

Koninklijke Bibliotheek België – Lippenszaal
Keizerslaan 4, 1000 Brussel
(Metro: Centraal Station)

Alle interventies worden simultaan vertaald (ENG - NL - FR)

Inschrijving gratis maar verplicht